

Przegląd polskich nowości wydawniczych

Anna Stanis

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

Nauka o informacji w okresie zmian. Pod red. Barbary Sosińskiej-Kalaty i Ewy Chuchro przy współpr. Mariusza Luterka. Warszawa: Wydaw. SBP, 2013, ss. 599. *Miscellanea Informatologica Varsoviensia* ; vol. 6. Seria „Nauka-Dydaktyka-Praktyka”; 141. ISBN 978–83–61464–63–1

Od 2011 r. Zakład Systemów Informatycznych Instytutu Informatyki i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego co dwa lata organizuje w Warszawie międzynarodową konferencję pn. „Nauka o informacji (informacja naukowa) w okresie zmian”. Pierwsza konferencja z tego cyklu odbyła się w dn. 4–5 kwietnia 2011 r. Druga konferencja – 14–15 kwietnia 2013 r., a książka stanowiąca jej pokłosie jest omówiona odrębnie jako kolejna pozycja niniejszego przeglądu¹. W książce *Nauka o informacji w okresie zmian* znalazły się artykuły opracowane przez grono specjalistów polskich i zagranicznych, w których przedstawiono wyniki najnowszych badań prowadzonych w informatologii i kierunku ich rozwoju. Obszerny materiał obejmujący 32 artykuły pogrupowano w pięciu częściach. W części I „Uwarunkowania i kierunki transformacji współczesnej nauki o informacji” umieszczone zostało siedem artykułów poświęconych analizie ewolucji informatologii (W. Pindłowa), kształtowaniu się w niej nowych obszarów badań (B. Jacobfeuerborn), zmianom w podejmowanych w niej problemach badawczych (M. Górny), typach badań (A. Pulikowski) i wykorzystywanej metodologii (D. Nicholas, R. Sapa) oraz powiązaniom z innymi dyscyplinami, m.in. z kognitywistyką (M. Muraszewicz) i bibliologią (M. Góralska). Część II „Badania w subdyscyplinach nauki o informacji” zawiera sześć artykułów dotyczących bardziej szczegółowo prezentowanych przemian, które zachodzą w subdyscyplinach informatologii, takich jak organizacja wiedzy (B. Sosińska-Kalata), zarządzanie informacją (K. Materska), kultura informacyjna (M. Kisilowska), a także przemian następujących w językach informacyjno-wyszukiwawczych (W. Babik) i prawie autorskim (T. Święćkowska). W części III „Edukacja specjalistów i użytkowników informacji oraz badania zachowań informacyjnych” zawarto siedem artykułów poświęconych przygotowaniu polskich specjalistów z zakresu informacji i dokumentacji w aspekcie Europejskich i Krajowych Ram Kwalifikacji (M. Próchnicka), kształceniu menadżerów informacji (M. Świgoń), a także analizie potrzeb i kompetencji informacyjnych różnych kategorii użytkowników (B. Niedźwiedzka, N. Pamuła-Cieślak, E. Brzozowska-Szczecina i E. Kowalczyk-Czapko, A. Mierzecka-Szczepańska i J. Jasiewicz). Część IV „Dostęp do informacji, wyszukiwanie informacji, użytkowanie informacji” zawiera sześć artykułów poświęconych narzędziom i metodom wyszukiwania informacji oraz analizie jej wykorzystywania przez użytkowników. Znajdują się tu m.in. artykuły o analizie cytowań w naukach historycznych (W.M. Kolasa), mapach tematów, ich cechach i możliwościach zastosowania (J. Tomaszczyk), przyszłości elektronicznych usług informacyjnych w Polsce (L. Nalewajska), zarządzaniu informacją normalizacyjną (M. Bemke-Switilnik). Problemy organizacji kolekcji cyfrowych są treścią części V „Biblioteki i kolekcje cyfrowe. Nowe narzędzia i praktyki w działalności informacyjnej

¹ Trzecia konferencja z cyklu „Nauka o informacji (informacja naukowa) w okresie zmian” odbyła się w dn. 11–12 maja 2015 r. – sprawozdanie w niniejszym numerze ZIN na s. 146 [red.].

i bibliotecznej”, w której umieszczono sześć artykułów dotyczących: prognoz wywoływanych przez cyfryzację zasobów i usług zmian w działalności bibliotek naukowych (M. Nahotko), problemów związanych z wyszukiwaniem informacji w polskich bibliotekach cyfrowych (R. Nowakowski), kryteriów oceny funkcjonalności bibliotek cyfrowych w odniesieniu do czynników afektywnych i mentalnych modeli użytkowników (M. Krakowska), typologii bibliotek cyfrowych (J. Włodarski), francuskich zasobów cyfrowych dla dzieci i młodzieży (A. Wandel) oraz architektury informacji polskich serwisów edukacyjnych (Z. Osiński). Publikację kończy część VI „Debata panelowa”, w której zawarto zapis podsumowującej konferencję dyskusji moderowanej przez prof. Barbarę Sosińską-Kalotę. W debacie próbowano znaleźć odpowiedź na pytanie o czynniki, które współcześnie najsilniej oddziałują na zmiany zachodzące w nauce o informacji i w działalności informacyjnej.

Nauka o informacji w okresie zmian. Koncepcje, metody, badania, praktyki. Pod red. Barbary Sosińskiej-Kaloty przy udziale Marii Przystek-Samokowej i Zuzanny Wiorogórskiej. Warszawa: Wydaw. SBP, 2014, ss. 359. Miscellanea Informatologica Varsoviensia ; vol. 7. Seria „Nauka-Dydaktyka-Praktyka”; 154. ISBN 978-83-64203-28-2

Książka ta stanowi pokłosie drugiej konferencji z cyklu „Nauka o informacji (informacja naukowa) w okresie zmian” (Warszawa, 14–15 kwietnia 2013 r.). Została wydana zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej (pdf). Podobnie, jak we wcześniej omówionej publikacji, także i w tym przypadku szeroko zakrojona tematyka konferencji wpłynęła na różnorodność zebranych w książce 26 artykułów, które przydzielono do czterech grup tematycznych.

Pierwszą grupę, w której znalazło się osiem artykułów, zatytułowano „Teoretyczne i metodologiczne aspekty nauki o informacji”. Przedstawiono w niej problemy organizacji wiedzy w nowym zdigitalizowanym środowisku (W. Mustafa El Hadi, B. Sosińska-Kalata), problemy wyszukiwania informacji w zasobach sieciowych (K. Materska), ekologiczne ujęcie badań zjawisk informacyjnych (W. Babik), wykorzystanie w informatologii jakościowych metod badań (S. Cisek), informacyjny ład gospodarczy (T. Galewski). Na przyszłość badań informatologicznych niewątpliwie wpływ będzie miała polityka badawcza Unii Europejskiej, którą przedstawiono w artykule o strategii Europa 2020 (M. Grabowska).

W drugiej grupie tematycznej „Informacja i komunikacja naukowa” przedstawiono sześć artykułów skupionych wokół problemów Open Access (Z. Osiński, T. Święckowska), repozytoriów naukowych (A. Książczak), nowych modeli publikowania rezultatów badań naukowych (M. Nahotko), ontologii jako narzędzi reprezentacji wiedzy (M. Roszkowski), omówiono także najlepsze urządzenia do e-czytania (J. Włodarski).

Trzecia grupa tematyczna zatytułowana „Edukacja informacyjna i badanie zachowań informacyjnych” obejmuje pięć artykułów. Poświęcono je problematyce *information literacy* (L. Favier, Y. Maury), roli bibliotek i szkół w uzyskiwaniu kompetencji informacyjnych (B. Micheau), a także zachowaniom informacyjnym (M. Świigoń) i kompetencjom informacyjnym różnych kategorii użytkowników (J. Jasiewicz).

Kolejne osiem tekstów, umieszczonych w części zatytułowanej „Nowoczesne techniki informacyjne we współczesnych usługach bibliotecznych i informacyjnych”, dotyczy zmian, które zachodzą w działalności bibliotecznej i informacyjnej pod wpływem szybkiego rozwoju technologii informacyjnej. Cztery teksty omawiają zmiany w działalności bibliotecznej i informacyjnej za granicą: w USA (R. Sapon-White i K. Matusiak), w Iranie (L. Seifi) i we Francji (B. Stassin). U progu zmian znajdują się języki informacyjno-wyszukiwawcze – w tomie przedstawiono konsekwencje zmian wprowadzonych do JHP Biblioteki Narodowej (M. Bereśniewicz). Omówiono metodę testów A/B jako wsparcie ankiety i wywiadu kwestionariuszowego przeprowadzanych dla określenia potrzeb użytkowników (D. Paleczna – badania użytkowników dwóch bibliotek akademickich). Strategii social media poświęcony jest artykuł R. Effinga. Przedmiotem ostatniego artykułu w tej grupie tematycznej jest charakterystyka kilku portali i serwisów poświęconych kulturze muzycznej (S. Kurek-Kokocińska).

Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Technologia informacyjna w służbie użytkowników. Pod red. Stanisława Skórki, współpr. Ewa Piotrowska. Kraków: Wydaw. Nauk. Uniwersytetu Pedagogicznego, 2014, ss. 323. ISBN 978-83-7271-869-3

W publikacji zaprezentowano 21 tekstów poświęconych opisowi i wykorzystaniu najnowszych technologii informacyjnych w działalności bibliotek różnych typów. Różnorodność ujęć tematu skłoniła autorów do podziału artykułów na cztery grupy.

Pierwszą grupę zatytułowaną „Zjawiska, teorie i projekty w bibliotekach” poświęcono zagadnieniom teoretycznym dotyczącym działalności bibliotecznej, metodom pracy wykorzystującym najnowsze technologie informacyjne i nowym projektom (również międzynarodowym projektem partnerskim), realizowanym w bibliotekach. Znajduje się tu także tekst o kulturze informacyjnej jako nowym zjawisku XXI wieku (Wiesław Babik).

Potrzeby, oczekiwania, a także umiejętności w zakresie wykorzystywania najnowszych technologii przez użytkowników bibliotek, wymagają od bibliotekarzy przygotowania efektywnych szkoleń z zastosowaniem najnowszych możliwości technicznych. Problemowi temu poświęcono drugą część publikacji zatytułowaną „E-learning”. Zdefiniowano pojęcie e-learningu na przykładzie bibliotek Uniwersytetu Szczecińskiego, omówiono przejście od tradycyjnych do e-learningowych szkoleń bibliotecznych (Iwona Sagan, Justyna Waluś), a także e-learningową działalność bibliotek uczelni akademickich w Polsce (Ewa Jadwiga Kurkowska), jak również wykorzystanie screencastingu w bibliotekarstwie i działalności dydaktycznej (Natalia Zborowska, Łukasz Tomkiewicz). Przedstawiono instytucjonalne i pozainstytucjonalne formy kształcenia w zakresie kształcenia na odległość, wskazując aktualne oferty krajowe płatne i bezpłatne jako propozycje dla bibliotekarzy (Joanna Dziak). Kilka bibliotek zaprezentowało swoje elektroniczne źródła informacji wspierające edukację użytkowników.

W części trzeciej „Doskonalenie zawodowe”, zaprezentowano różne formy szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego bibliotekarzy. Omówiono blogi bibliotek i bibliotekarzy (Katarzyna Bikowska), ustawiczne kształcenie bibliotekarzy (Katarzyna Cyran, Marzena Dziołak, Danuta Patkaniowska), zarządzanie zasobami ludzkimi w bibliotece na przykładzie biblioteki wydziałowej Uniwersytetu Jagiellońskiego (Edyta Grzyb, Joanna Maj).

Część czwarta pt. „Usługi online” zawiera przegląd różnego rodzaju usług internetowych. Ewa Rozkosz w tekście *Edukacja informacyjna 2.0* przedstawiła egzemplifikację dobrych praktyk, w których uwzględnione zostały serwisy 2.0 stosowane w rozpowszechnianiu treści szkoleniowych, jak również serwisy wspomagające wyszukiwanie i organizowanie informacji przez użytkowników. Wybrane problemy analizy cytowań (zbieżność nazwisk cytowanych autorów, błędne dane bibliograficzne publikacji, nieujednolicone tytuły cytowanych źródeł) są tematem artykułu Anny Chadej i Danuty Tureckiej. Znaczenie portali społecznościowych w różnych formach działalności bibliotecznej omówiono w tekstach: Bogumiły Celnar (kreowanie nowego wizerunku bibliotek pedagogicznych) i Anny Zawadzkiej (komunikacja biblioteki z użytkownikami).

Tematyka i treść artykułów wskazują na to, jak rozwój komputerowych technologii informacyjnych wpływa na praktykę działalności bibliotecznej i informacyjnej oraz jak radzą sobie bibliotekarze z kreatywnym wykorzystaniem tych technologii.

Czas przemian – czas wyzwania. Rola bibliotek i ośrodków informacji w procesie kształtowania i kompetencji współczesnego człowieka. Pod red. Justyny Jasiewicz i Elżbiety Barbary Zybort. Warszawa: Wydaw. SBP, 2014, ss. 368. Seria „Nauka-Dydaktyka-Praktyka”; 152. ISBN 978-83-64203-22-0

Rozwój społeczeństwa informacyjnego uwarunkowany jest posiadaniem przez nie kompetencji informacyjnych (*information literacy*), kształtowanych już od najmłodszych lat umiejętności wyszukiwania,

gromadzenia i selekcjonowania informacji. Wiąże się z tym efektywne wykorzystanie zasobów informacyjnych dostępnych w bibliotekach i ośrodkach informacji (zarówno w trybie offline, jak i online). W przeciwdziałaniu wykluczeniu ze społeczeństwa informacyjnego szczególnie ważna rola przypada bibliotekarzom i pracownikom ośrodków informacji, którzy od lat zajmują się kształceniem umiejętności informacyjnych użytkowników bibliotek. Problematyce tej poświęcono konferencję zorganizowaną w październiku 2013 r. przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego – „Czas przemian – czas wyzwań. Rola bibliotek i ośrodków informacji w procesie kształtowania i kompetencji współczesnego człowieka”. Treścią prezentowanej publikacji są wystąpienia referentów z różnych bibliotek, instytucji i ośrodków kształcenia akademickiego. Materiał podzielono na trzy duże grupy tematyczne: (1) kompetencje informacyjne w kontekście bibliologii i informatologii, w której poruszono zagadnienia kompetencji informacyjnych w ujęciu teoretycznym (także w kształtowaniu oferty edukacyjnej); (2) kompetencje informacyjne w praktyce bibliotecznej, w której przedstawiono referaty dotyczące praktycznej implementacji kształcenia w zakresie kompetencji informacyjnych w działalności bibliotecznej w różnych typach bibliotek, głównie publicznych (także zagranicznych) z uwzględnieniem kilku kategorii wiekowych użytkowników. Zwrócono uwagę na przyjazność oferowanych przez biblioteki narzędzi wyszukiwania i udostępniania; (3) kompetencje informacyjne w różnych obszarach aktywności – teksty z tej grupy tematycznej omawiają kompetencje informacyjne w zakresie informacji zdrowotnej, projekt tworzony przez grupę naukowców, informatyków i bibliotekarzy – portal naukowy *Academicon*, a także efekty badań dotyczących edukacji informacyjnej w zakresie wykorzystania czasopism naukowych przez doktorantów Uniwersytetu Warszawskiego. Publikacja została wydana także w formie elektronicznej.

Miejsce biblioteki pedagogicznej w zmieniającej się przestrzeni edukacji i informacji.

Pod red. Agnieszki Fludy-Krokos, Wandy Dudek, Anny Piotrowskiej. Kraków: Wydaw. Nauk. Uniwersytetu Pedagogicznego, 2014, ss. 137. Seria „Forum Bibliotek Pedagogicznych”; 1. ISBN 978-83-7271-868-6.

Biblioteki pedagogiczne, jeden z najistotniejszych elementów naszego systemu oświaty należą także do najbardziej prężnych w swej działalności typów bibliotek. Ich rola i znaczenie zmienia się wraz z przekształcaniem naszego społeczeństwa w społeczeństwo informacyjne. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie (posiadająca status biblioteki naukowej) we współpracy z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie rozpoczęły wydawanie nowej serii wydawniczej, zatytułowanej „Forum Bibliotek Pedagogicznych”, w której zamierzają przedstawiać zmiany jakie następują w tego typu placówkach, w wyniku przekształcania się w centra informacji edukacyjnej. Seria ta może służyć wymianie doświadczeń i poglądów, szczególnie w środowisku osób zajmujących się problematyką bibliotek pedagogicznych.

Pierwszy tom serii składa się z dwóch części: I. Nauka i II. Praktyka. W części pierwszej zaprezentowano teksty omawiające zagadnienia pedagogiki informacyjnej, promocji bibliotek pedagogicznych na Facebooku, a także kulturę czytania w Europie, ofertę edukacyjną bibliotek pedagogicznych oraz biblioterapię. Poddano analizie częstotliwość występowania tematu bibliotek pedagogicznych w wybranych czasopismach bibliotekarskich („Bibliotekarz”, „Poradnik Bibliotekarza”, „Biuletyn EBIB”) w latach 2000–2013. Część tę zamykają teksty poświęcone analizie stanu obecnego (czerwiec 2013) oraz perspektywom działalności bibliotek pedagogicznych na rzecz nauczycieli, bibliotekarzy szkolnych oraz szkół, a także ich roli w przestrzeniach lokalnych, w których funkcjonują.

Część drugą poświęcono praktycznej działalności bibliotek pedagogicznych w Skawinie, Gorlicach, Kaliszu, Wrocławiu, a także działalności Koła Sądeckiego Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego. Teksty te poprzedza artykuł (głos w dyskusji): *Czy biblioteka pedagogiczna jest jeszcze potrzebna nauczycielom?*

Nadesłano: 07.05.2015.